

Ob današnjem občnem zboru Slovenske prosvetne zveze

Občni zbor organizacije, ki ima prevažno vlogo in nalogo, da spodbuja in usmerja eno najbolj pomembnih panog delovanja naroda, ne more biti zgolj formalni, na kakršenkoli suhoparen način izražen obračun aktivne in pasivne. Občni zbor Slovenske prosvetne zveze mora biti mnogo bolj kot to predvsem nadzoren resen klinični pregled, ki naj pokaže in razodene stanje organizacije, njeno krepkost in njeno slabost; ki naj tej organizaciji pokaže okoliščine in vzroke njegega stanja in ki naj končno tudi navede vsa sredstva in pripomočke, da se stanje, kolikor je nezadovoljivo, zopet popravi.

Danes se bodo zbrali v Gregorčičevi dvorani delegati prosvetnih društev, ki so vključeni v Slovenski prosvetni zvez. Poslušali bodo poročila odbornikov tega osrednjega foruma in jih bodo verjetno odobrili. Izločevali bodo staremu odboru razrešnico in izvolili novega. Zveza prosvetne zveze same, kot tudi tisti, ki jim skrb za prosvetno delo med našim ljudstvom ni postranska stvar, pa je, da bi delegati na občnem zboru poleg teh formalnosti utrdili glavno pomena današnjega zbora: želimo, da bi se borili, o katerih ne vemo, da bodo resna in konkretno sestavljena, začeti, kako resen je čas, v katerem živimo in delamo, kako potrebno je sodelovanje vseh, ki so zavedni in dobronamerni, da se naše prosvetno delo utrdi, dvigne in razširi. Želimo, da bi uspehi, o katerih bodo govorila poročila, dali novih pobud za vztrajno nadaljevanje tam, kjer je delo živno, zakaj za začetek drugod, kjer se delo ne ni prav začelo. Pa tudi poročila o morebitnih neuspehih morajo imeti pozitivni učinek, ki ga lahko najpreprosteje izrazimo s sklepom, da vsaj isti neuspehi ne smejo ponavljati. Končno mora biti pravi namen občnega zbora za delegate pravkaršnjih izkušenj po kakšni poti naprej, k delu v bodočem letu.

Ce je delo na področju ljudske prosvete povezano z raznimi težavami in ovirami, ce uspehi tega dela niso vedno kdove kako opazni in navdušujoči, ce marsikje ni pravega odziva in zanimanja med ljudmi ne za delo samo in niti za rezultate takega dela, potem vse to ne more in ne sme biti niti povod za pouskanje in za malodušnost, in tudi ne more ter ne sme biti edino in dokončno veljavno merilo in sodba ter še najmanj obsodba.

Delo naših prosvetnih društev je na različni ravni od društva do društva, od kraja do kraja. Večja ali manjša aktivnost je odvisna od raznih faktorjev, od katerih je pa najbolj viden in najbolj odločujoč vedno — človek. Človek, ki zna in ki hoče — oboje je potrebno — odkriti v svoji okolici možnosti za delo, ki je lahko zelo različno po zunanji obliki in lahko tudi vsebini, a vendar rodni sadove. Zato je mogoče eden od najbolj težkih problemov prav ta: imeti, pridobiti, pripraviti, ustvariti ljudi, ki bi znali in hoteli delati, pa naj se nahajajo v kakršnikoli okolici; tudi v taki okolici, kjer bi za začetek lahko računali na odziv in zanimanje samo pri dveh ali treh ljudeh, kajti tem bi se polagoma pridružili še drugi. Pri vsej stvari gre končno — pa naj imamo društvo s številnim članstvom ali pa le maloštevilno skupnico — za način dela.

Način dela je bolj kot kdajkoli v današnjem času prav tako problem, ki ga moramo postaviti vstres s problemom sposobnih in voljnih ljudi; pravzaprav sta ta dva problema že skoraj en sam problem. Znanje dandanes prosvetno delo pomeni namreč predvsem to: najti pravi način dela. Ugotovilo se je že, da so mnogi "tradicionalni" načini prosvetnega dela pogosto neprivlačni in seveda zato neuspešni. Da so današnji ljudje znatno drugačni kot so bili še pred vojno, da niti ne govorijo o dobi pred 40 ali 50 leti, je že davno odkrita in povsem nezanimiva Amerika. Žal pa se niso odkrili vsi tisti moderni načini dela, ki bi imelo za ljudi, mlajše in starejše, dovolj privlačnosti, ki bi jih združevalo in ki bi v njih budilo željo, da se tudi sami vključijo v to delo, v katerem bi morali najti začočenje, zadovoljstvo in

Zakaj je ameriški milijarder, prvak demokratske stranke in dosedanji guverner New Yorka Harriman tako dobre volje, čeprav ga je republikanski kandidat milijarder Rockefeller premagal? Razlog je zelo enostaven: njegova stranka je na volitvah prejšnji tork tako temeljito premagala republikance, da bo imela v predstavniki zbornici 282 mandatov, republikanci pa samo 152, v senatu pa 62, republikanci pa le 43 mandatov

Jutri se v Ženevi začne konferenca proti nevarnosti iznenadnih napadov

Zasedala bo istočasno s konferenco o prekinitvi jedrskih poizkusov - Sodelovali bodo strokovnjaki ZDA, Velike Britanije, Francije, Kanade, Italije, SZ, Poljske, ČSR, Romunije in Albanije

ZENEVA, 8. — Od ponedeljka 10. novembra bosta v Ženevi istočasno dve konferenci v okviru Združenih narodov. Prva se je začela 31. oktobra in se tiče prekinitve poizkusov z jedrskim orožjem. Druga, ki je tehničnega značaja, se bo začela v ponedeljek in na njej bodo razpravljali o preprečitvi iznenadnih napadov.

Večera je ameriška vlada izročila v Moskvi not, s katero obvešča sovjetsko vlado, da so zahodni strokovnjaki pripravili sestati se v ponedeljek v Ženevi z delegati vzhodnih držav.

V tej notli poudarja ameriška vlada, da tehnični ukrepi o katerih bi se eventualno sporazumeli med razgovori, ne smejo preudicati stališča posameznih vlad, kar se tiče programa medsebojne povezanosti pri morebitnem izvajanju teh ukrepov. Ameriška vlada poudarja tudi, da bodo razgovori, ki se bodo začeli v ponedeljek, izključno tehničnega značaja.

Dve skupini strokovnjakov — od katerih pripada ena zahodnim državam (Italija, Francija, Velika Britanija, Kanada in ZDA), druga pa vzhodnim državam (SZ, Poljska, ČSR, Romunija in Albanija), bosta imeli nalogo ugotoviti možnosti zmanjšanja nevarnosti iznenadnih napadov.

Delegati bodo pripravili skupen inventar orožja, katerim se lahko sprožijo taki napadi. Sem spadajo na pr. raketi zstreliki in

sov, kajti instrumenti ne bi bili v obeh primerih enaki.

Določeni ni bil noben skupen dnevni red, izmenjava not med vzhodom in Zahodom je omogočala samo skupno ocenitev trajanja konferenci, ki je bilo določeno na štiri ali pet tednov. V ameriških krogih menijo, da bo sovjetsko delegacija morda sprožila vprašanje prepovedi uporabljanja atomskega orožja. Zahodne države pa namenjajo razpravljati samo o tehničnih vprašanjih.

Ce se bo ta konferenca končala z uspehom, bi ji utegnili slediti druga konferenca političnega značaja. Neuspeh konferenc o prekinitvi jedrskih poizkusov ne bi preprečil strokovnjakom nadaljevanja dela, ker sta obe konferenci povsem ločeni in različnega značaja.

Sejam bosta zmenoma predsedovali obe skupini. Tajnišev sejam bo predsedoval predstavnik ZN, in sicer verjetno Hammarškjöld, predstavnik Indije Narajana.

Kakor že javljeno, bo prihodnja seja v okviru konference o prekinitvi jedrskih poizkusov v ponedeljek, v zvezi z obnovitvijo sovjetskih jedrskih poizkusov je predstavnik japonskega zunanjega ministrstva izjavil, da je ta sovjetska

odločitev askraino neprijetna, ker je skupščina OZN 4. novembra sprejela resolucijo, ki poziva velesile, naj med ženevsko konferenco prekinijo svoje poizkuse.

Praki radio javlja, da je češkoslovaški olimpijski odbor poslal pismo predsedniku mednarodnega olimpijskega odbora z zahtevno, naj se v Nevadi ustavijo jedrski poizkusi. Kraj «Squaw Valley» v Kaliforniji, kjer bodo zimске olimpijske igre, je namreč bolj blizu puščavi v Nevadi kakor Los Angeles. Zato zahteva odbor ustavitve jedrskih poizkusov, ker enopredno ogrožajo same zimské olimpijske igre v Squaw Valleyu.

Angleški državni minister Allan Noble pa je po televiziji izjavil, da so morala Kitajska prej ali slej biti pozvana, da sodeluje pri sporazumu o brez bistveni razorožitvi. Dodal je, da se nekateri začeti koraki lahko napravijo tudi brez Kitajske, če bi bil dosežen sporazum, eda te pobude ne bodo materialno spremenile ravnotežja sil na Daljnem vzhodu. «Ce bi lahko, začeli po tej poti, je dodal Noble, bi izboljšanje mednarodnega ozračja, ki bi sledilo, lahko olajšalo iskanje sredstev za pridružitve Kitajske k nadaljnjim sporazumom o razorožitvi.

kinjvi jedrskih poizkusov še vedno o dveh dnevnih redih, ki sta ju predložili sovjetska in ameriška delegacija. Foleg tega pa razpravljajo o angleškem dokumentu, Gre za predlog, naj bi razpravljali o ustanovitvi organizacije za mednarodno nadzorstvo nad prekinitvijo poizkusov, češ da gre za začetne točke, o katerih bo morda mogoče sporazum. V Londonu so mnenja, da gre za britansko akcijo proti sovjetski pobudi, dokler ne bo objavljen uradni angleško-ameriški predlog o celotnem vprašanju. Med analizatorji britanskega stališča v zvezi z ukinovitvijo jedrskih poizkusov so še vedno nesoglasja glede tega, kakšno stališče naj zavzame Velika Britanija do sovjetskih predlogov. Nekateri nimajo nič proti zahodnim predlogom, drugi pa so mnenja, da bi Velika Britanija lahko šla še dlje. Ce ne misli sprejeti sovjetskega predloga za stalno preinitve, bi lahko podaljšala dobo za nekaj let. V Londonu se že govori o dobi petih let, ki bi jo Sovjetska zveza morala spetelja. Tako na primer «Daily Telegraph» ne zavira kar vnaprej sovjetskih predlogov za stalno preinitve, pač pa skuša dokazati, da ta predlog ni opravičljiv, češ da ni nobenega jamstva, da bi se po

takem sporazumu sedanjem trem članicam atomskega kluba ne pridružile še druge države. Ce pa bi se sporazumeli za časovno omejeno razdobje in če bi medtem nadzorstveni sistem začel dovolj delovati, bi to po mnenju lista pozitivno vplilo na ostale kandidirate za atomski klub.

Tretja raketa proti Luni letela manj kot 45 minut

CAPE CANAVERAL, 8. — Današnji tretji poskus z raketo, izstreljeno proti Luni, ni uspel. Raketa je bila sicer ob 2.31 (ob 8.31 po srednjeevropskem času) izstreljena in je tudi letela blizu 45 minut, pri čemer je «Pioneer II» dosegel hitrost okrog 26.000 km na uro, toda ko je bila že okrog 1600 km daleč, je spet padla v zemeljsko atmosfero ter se zaradi trenja vnela neke nad Srednjo Afriko. Vzrok neuspeha je v tem, ker se tretji stadij rakete ni vnel. Drugi stadij se je vnel 270 sekund po izstrelitvi.

Za prihodnjo izstrelitev bo treba zopet čakati vsaj 28 dni. Verjetno pa prihodnje rakete ne bo izstrelilo letalstvo temveč vojska.

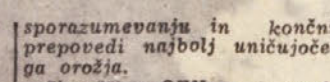
Fantanijeve preglavice

Milazzo in ostalim uporniškim demokratizmom na Siciliji: «Me boste ubogali...!» (Iz «Espresso»)

**ALFRED SCOTT
CROSSFIELD**
oče petih otrok, bo čez
nekaj mesecev pilotiral
prvo vseмирsko letalo
"X-15". Razvijalo bo hi-
trost 6000 km na uro in
more doseči višino 350
km, to je prostor, kje
ni več zraku. Stane 12
milijonov dolarjev!

V glavnem pa kongres lahko malo napravi, da bi menjal zunanjo politiko vlade. Dokler je državni tajnik Dulles na tem položaju, ne morejo senatorji, ki so njegovi nasprotniki, napraviti drugega, nego da mu delajo razne nevesčnosti med zasедanjem odborov. Vendar pa se pričakuje vsaj rahla sprememba na politike na Daljnem vzhodu.

Skupščina OZN pa je med tem izglasovala indijsko-jugoslovansko resolucijo, ki določa, da se ustanovi nov razorožitveni odbor, v katerem bodo zastopane vs. članice OZN. Ta odbor mora obnoviti ti razgovore o razorožitvi, glede katere se je pokazalo, da velesile ne kažejo prevelike dobre volje.

pa je na žalost le preveč takih, ki nikakor niso v prid

SO

Ker je

• • •

(Nadaljevanje na 8. strani)

ženska Carla Casarotti, do
ma iz Roviga in sedaj ži
teljica v Montegrotto Ko
tožitelj je njen bivši mož
54-letni Antonio Faetta, ki
je bil nekdo karabinjerski
podčastnik in ki je domo
neke s Sardinije. Poročil
sta se bila že leta 1952. Ko
vsaka zakonca sta si začela
la potomcev. Toda leta s
minevala in štorčlja ni n
kakor hotela oriletti i
njun dom. Carla si je zel
želela otroka, njen mož p
prav nič manj. Ku, pa otro
ka ni bilo, ji je začel oč
tati, da ni niti toliko o
nje, da bi mu dala potom
ca. Zato je Carla Casarot
ti začela obiskovati ginek
loge, ki so pa vsi po vrsti
ugotavljali, da je pri nje
vse v redu.

tek vseh nad obnavljanje zanimiv kazenski problem. Bolj kot toženska gospa Casarotti, je bila pred sodniki bolj zanimiva druga tožena, lastnica nekaterih dolovih italijanskega kazenskega sodstva. Na srečo pa je vso zadevo dobil v rke mlad sodnik, dr. Andreozzi, ki je bolj upošteval življenjske momente kot pa mrtvo besedo zakona. Morda delamo s tem tudi samemu zakonu krivico, kajti delujejo namreč mnogo drugi dejavniki, ki skrivajo, toda če hočemo biti odkriti, je osnova zezadeve Casarotti vprav italijanski zakon, ki prepoveduje razporeko.

Stopimo raje kar v sodno dvorano. Pred sodniki je 35-letna visoka in suhljasta

...k Sicilije, ki ga je KD i
je sestavil deželno vlado
ani, monarhisti, misovci i
dvisneži

V dobro obveščenih političnih krogih pa prevladuje mnenje, da je ta odbor prehodnega značaja, kar naj bi potrjevali tudi dejstva, da v njem niso zastopani socialdemokrati, ki se niso hoteli neposredno udeležiti občinske uprave, dokler se ne razčisti zlasti položaj v PSI, z upanjem, da bo KD le morala pristati na bolj napredno in socialno občinsko politiko, ki naj bi imela vsaj posredno podporo socialistov.

— da je znani nemški znanstvenik Eugen Saenger, ki je pred leti govoril o možnosti vsemirskih poletov s pomočjo fotonških raket, izjavil, da imajo tudi Nemci pravico do mesta na Soncu oziroma do vsemirja, kot vse ostale velike sile.

ža. 26. maja lani pa se je kot plod te umetne oploditve rodila hčerka, ki jo je mati krstila za Rito Marilo.

proglasilo za nezakonskega. V ZDA so glede tega veliko bolj velikodušni in pripravlja se že zakonska rešitev tega problema. Toda

Med bivšim možem Faetom in Carlo včas ni bilo nikakih zvez ali stikov. Zivela sta vsak zase. Zato je Faetta upravičeno obstal, ko je nekaj pozneje dobil od padovanske občinske uprave račun za porodniške stroške njegove žene Carle. Mož je kar zdjvalj in 28. junija lani svojo ženo izročil sodišču zaradi — zakonske nevestobe.

Sodnik, državni tožilec in odvorniki obeh strank so se v petek znašli pred dilemo: oboženoča je vztrajala na tem, da je njena hčerka Rita plod semena iz siringee, hkrati pa ni hotela izdati imena zdravnika, ki ji je k spočetju pomagal. Z druge strani niso imeli dokaza, da bi, če ne iz ljubezni, pa vsaj iz želje po otroku, gospa Casaretti do-

Mimogrede bomo omenili, da je umetno oplojevanje v svetu precej pogost pojav, veliko bolj pogost, kot si sploh mislimo. Samo v Združenih državah je vsaj najnovejših podatkih okoli 4 milijone otrok iz sirin- gles. Z zadevo so se ukvar- jale tudi posamezne Cerk- ve in v pokoli papež Pius XII. je ta oplojevalni po- postopek obsojal. Čeprav nekoliko meseji obliki ob- nekoli tudi anglikanska Cer- kve. Metodisti pa so glede tega postopljivejši in dopu- ščajo umetno oplojitev, vendar le v posebnih primer- nih, docim bi se zakono- dajno ta stvar ne smela dopustiti. Lansko leto je bil v Rimu zanimiv proces,

jansko ne bila, svojemu mo-
žu nezvesta s kom drugim.
Ker na vse prizgavarjanje
sodnikov Carla Casarotti ni
hotela udati ginekologa in
ker njena glavna priča, njen
brat ni dal kdo ve kakšnih
neizpodbitnih dok-
kazov, da je njena trditve
nepravilne, so se mogli opira-
ti le na vero, ki so jo dali
njemim izjavam. Državni
tožilec sam je nakazal, da
ji veruje, vendar je izjavil,
da bi moral zahtevati spo-
štovanje zakona in zato ka-
zen Sodnik dr. Andreozzi
pa je povsem verjel njemim
izjavam, ker pa trdnješi dok-
azovi ni imela in ker se
njemu ni predstavilo, jo je opasal
— ezaradi pomaukanja do-
kazova.

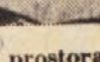
kjer so razpravljali o zakonitosti »otroka iz siringe«, in čeprav je do tega spočetja prišlo po obojestranskem sporazumu očeta in matere, je sodišče otroka

Sklep sodišča je vsekakor zanimiv in če smo prej rekli, da se bodo bodoči pravniki morali med študijem ukvarjati tudi s tem prime-

A black and white photograph showing the Eiffel Tower on the left side of the frame. To its right is a tall, modern building with many windows, possibly an apartment complex or office building. The foreground is dark and somewhat indistinct, suggesting a street or park area. The overall image has a grainy, vintage quality.

Novi sedež UNESCO v

(Kronika 70. št.)
 arizu; v njem je prostora
 uradnikov

rom, smo mislili na to, da
je to prvi tovrstni primer,
ki je prišel pred kako ita-
lijansko sodišče.

Očividno, ki je napolnjen s sodno dvorano, jo je započela z različnimi priponami. Pač vsakdo po svojem merilu in prepričanju. Zadeva bo šla pred vsako instanco, ker je bil takoj vložen priziv. Vendar se treba priznati sodniku Andreoziju določeni pogumi, da je bolj vzel v poštev človeški element, kot strogo juristične prepise, kajti državni tožilec, kot smo

reklji je kljub »razumevanju« vztrajal na tem, da umetno spočetje Cisarotti je predstavlja ekzotično odbojanje zakonske nezvestobe, in sicer po členu 559 kazenskega zakonika in po členu 6 civilnega zakonika, zagovornik tožitelja dr. Frandstraller pa je še odločneje vztrajal na tem, da umetno oplojevanje predstavlja neposredno zakonsko nezvestobo.

Iz vse razprave je bilo razvidno, da gospa Casarotti ni hotela otroka za svojega bivšega moža, ampak samo zase. Če bi italijanski zakonik dovolil pravo, dejansko razporoko, bi nesrečna mati ne prišla pred sodišče, ampak bi živila srečno zase in svojega otroka. Zakonski mož, kakršni so Faetta, pa bi se moral sprijazniti z dejstvom, da je bil tudi sam kriv, če ni postal oče.

600 uradov in za 1000

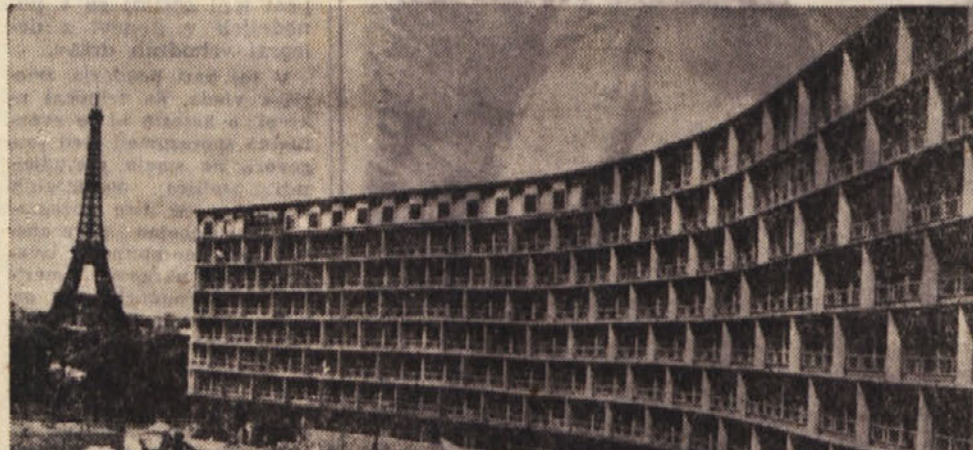
— da se je od leta 1951 odkar se je začelo temeljito je govoriti o nikotinu kot povzročitelju raka, potrebo tobaka v ZDA potrojila. V enem letu so v ZDA pokrili 457 milijard cigaret. Hkrati je treba dodati, da v letu 1953 Američani pokrili

30 let, 1933 Ameri-
dili le 5 odst. cigaret s
trom, ostale pa brez filter
dočim pokadijo sedaj že
odst. cigaret s filtrom, m
neč preč, da filter zmanj
količino nikotina in možno
delovanja nikotini na plj
ča. Znanstveno pa je d
kazano, da filter odzav
cigareti le 5 odst. škodljive

... — da je msgr. Ferdinando Baldelli, predsednik papeževe podporne ustanove, POA, ki kot pise rimski tednik »La pressa« — prošil novega papeža Janeza XXIII., naj mu preda tranjeju ministru Fernandu Tamboriju podeli kako vsako soko vatikansko odlikovanje za njegove usluze ki jih napravil papeški podporne ustanovi, ko je v Italiji pri tih ožbozham, da je v Italiji trgovača z ameriško meho Motivicaja naj bi bila selca: »Tamborije je v svojem govoru pred zbornico 24. oktobra odkrito in pogumno ter ko, »dobro kristjan dober antikomunist branil«

— da znanemu ameriški
mu peecu — trčanju služba
Presleyu vojaška služba
Zahodni — demitji ne
biti, preveč dolgočasna,
služi Presley v Fr
vendar mu po don
tini ne more biti dolgo
kajti ko se zmračí, pri
jašnico in se s taksijem
pelje k staršem, ki so se
ves čas njegove vojaške služ
be naselili v Fr
si tu najeli eno celo no
stropje velikega hotela. P
sleju krajshe tudi njeg
vojaško službo, ki ga
na nemško kletko, ki ga
kajo ob nekem izhod
vojašnice, vendar se zdi,
vojašnic, vsem obvozelec
najbolj zanima name
te, ki se je baje zaljubl
niti, preden je silila ka

— da so se nekateri Francozi, ki so pred revolucijo vložili v državno posojilo carske Rusije skoraj vsa svojstva premoženja, sedaj oprijeli niziral v posebno organizacijo «Pour la defense des porteurs d'emprunt russe» (za obrambo imeteljev ruskega posojila), ki naj bi hranila pri življenju tuje denarstvih, ki še upajo, da bodo vrnjena bogastva, ki jih pred revolucijo, to pravi najmanj pred 41 leti vložili v rusko gospodarstvo.

Novi sedež UNESCO v Parizu; v njem je prostora za 600 uradov in za 100 uradnikov

ŽARKO PETAN Zgodbi od daleč

Človek brez glave

Bil je čisto navaden dan. Nekje na Tihem oceanu ali v Sibiriji je človek tekmoval z naravo: uspešno. Grozil je, da bo v hipu ušel vse, kar je njegova tekmička ustvarila v tisočletjih.

In to je bil šele prvi polčas blazne tekme v uničevanju. Bil je tako navaden dan, da si ga ne bi bilo vredno zapomniti. Če... No, kako je bilo? Sprehajal sem se po parku in globoko vdihaval kot britev oster zrak. Reda mi je padele v oči mozakar, zavoljo katerega bom ta prav navaden dan pomnil vse življenje dni.

Od daleč je bil videti kot človek, ki pred seboj mrazom skriva ušesa in zavijani ovrtniki. Seže ko je prišel bliže, sem opazil, da nima glave. Sicer pa je bil se kar spodobno oblečen, da sva ravno ni imel klobuka. Bčas ga je bil pustil doma, ker ga ni imel kam posaditi.

Nagovoril sem ga: «Oprostite, da vas nadlegujem, ampak...»

«Že prav, že prav... Vedejte, kaj sem pustil glavo, ali ne? mi je rezko segel v besedo. «Razletela se je.»

«Kako razletela?»

«Kar na lepem je počila, kot balonček, ki ga preveč napihnejo. — Se vam rdi to čudno?»

«Nekoliko že... a verjamem vam na besedo. Tudi meni se je nekoč pripetilo nekaj podobnega.»

Očitno sem vzbudil njegovo pozornost. Če bi imel glavo in v njej dvoje oči, bi me zagotovo ošinil z nevarnim pogledom. Tako pa je svoje presenečenje izdal samo tako, da si je zvernil oči in v zapeljivem gumbu na sukni.

Slednjič je vprašal: «Se je mar tudi vaša glava razletela?»

«Ne se, sem odgovoril. Mislim sem tisto o balončku. Kot otrok sem jih zelo rad napihoval, pa je bil tam kateri — počil.»

«Norujete se, je vzroki. Kar videl sem, kako mi je pogrnol kri v glavo. Saj so se mi zile na struju, ki je kuka iz ovrtnika, močno napele.»

«Morebiti, sem rekel s posebnim poudarkom, da bi mi dal vedeti, kako malo verjetna se mi zdi njegova zgodba.»

Moj sum ga je zadel v živo. Zadel je z dolgimi, suhih rokami krili po zraku in pihol besed se je usula iz nevidnih ust.

«Ne verjamete mi, kaj? Niče mi ne verjame. Pa se temu prav nič ne čudim. Ljudje so že po naravi maloverni. Kljub temu vam bom povedal vse od kraja. Prvič sem postal pozoren na svojo glavo pred kakim letom, ko sem kupoval nov klobuk. Prodajalec me je vprašal, katero številko glave imam. Stiriindeset, sem odgovoril. Ne bo držalo, je trdil prodajalec in vztrajal, da je moja glava precej večja. Skrajna sva se spila. Na vztrajanje pa mi je le do kazal, da ima on prav. Prišel je klobuk številka stiriindeset in mi ga povezal na glavo. Potem me je postavil pred ogledalo. Videti sem bil zelo smešen: na vrhu glave je čepel klobuk kot kokica na jajcih. Najmanj za štiri številke je bil prevelik. Potlej se prevelike z mojo glavo niso več nehale. Postajala je iz dneva v dan cedalje bolj debela, cedalje bolj težka, cedalje večja, dokler se nekega jekla dne ni razletela na tisoč kosčkov. — To je vse.»

«Ali morda veste za vzrok te grozne nesreče? Se bili vsaj pri zdravniku? Kaj vam je rekel?»

Mozakar brez glave se je zaupno sklonil in mi zašepetal na uho: «K zdravniku nisem šel, a kljub temu vem, zakaj se mi je glava razletela.»

«Zakaj?»

«Hotel sem spraviti vajo dvakrat več, kot je bilo v njej prostora, pa tudi drugi so mi pri tem pridno pomagali. Kar naprej so mi vili vanjo vse mogoče neumnosti.»

«Kakšne neumnosti?»

«Saj veste: o vojni, obojstvih, razorožitvi, o atomski bombi in... na svidenje!»

Sunkovito se je priklonil v pasu in hitro odšel. Nihara se je ustrašil prodajalca čepel, ki je te glas vplil: «Posebna izdaja. Nevarnost vojne na bližnjem vzhodu. Poskusi z atomsko bombo se nadaljujejo...»

Bil je čisto navaden dan.

Gotovo bi nanj slej ko prej pozabili kot na tisoče drugih, če ne bi prav tega dne srečal prvega človeka brez glave. Že naslednji dan sem videl se dva, potem tri, štiri, deset, milijon brezglavcev. Danes je menda na svetu samo še toliko ljudi z glavami, da jih lahko šolarji prestejejo na prste ene same roke. Pa še te redke glave so kaj klavne, drobne kot pest. Ljudje z lepimi, debelemi glavami so izumrli.

In drugi polčas blazne tekme v uničevanju se je komaj začel...

Ameriški poker

Sedela sta na klopi v parku: fant in dekle. Bil je pomladni večer. Navzlic pozni uri in neprimeruemu kraju sta se pogovarjala o vremenu. Prav zaradi pozne ure in neprimerne kraja pa sta premišljevala o ljubezni.

Rekel je: «Jutri bo lep dan.»

Mislil si je: Lepa je.

Rekla je: «Menda res.»

Mislila si je: Kako je pameten.

Rekel je: «Sploh so bili zadnji dnevi prekrasni. Ne spominjam se tako prijetne pomladi.»

Mislil si je: Čudovite oči ima. Kot dva zlatnika. Zelo mi je všeč.

Rekla je: «Larska pomlad je bila deževna. Spominjam se, da sem lani ob tem času nosila že povrniki.»

Mislila si je: Tudi Janez je tako pameten govoril. Kot profesor. Celotno pomlad vse do polja. Potem pa je izginil. Ali ne bo ta prav tako storil? Kdo ve, če mu smem zaupati?

Rekel je: «Bral sem v časopisu vremensko napoved za jutri. Piše, da bo deževalo. V časopisih je vedno vse narobe. Glede vremenskih napovedi, seveda.»

Mislil je: Brez nje ne morem več živeti. Ljubim jo.

Zasmejala se je: Njegovi besedam, ne mislim. Mislila si je: Pravijo, da je zenskar. Gotovo me hoče samo uvrstiti v seznam svojih žrtev. A tokrat mu bo spodletelo!

Fant se je prav tako zasmejal, rekel pa ni nič. Tudi misli si ni nič.

Mislila si je: Kaj bi dala, če bi mogla ugotoviti njegove misli. Morda pa bi jih lahko izracunala? Z enačbo. Njegove misli so neznanka, njegove besede, noje besede in misli pa znanke. Torej enačba z eno neznanko in tremi znanjkami. To je resljivo, ali ne?

Rekel je: «Jutri zvečer se bova spet dobila, kaj? Če ne bo deževalo, seveda.»

Mislil si je: Ljubim jo, ljubim jo, ljubim jo...

Molčala je. Še vedno se je v mislih ukvarjala z enačbo. Ni in ni ji mogla razvozlati. Matematika je bila njena sika stran.

Rekel je: «Saj ne bo deževalo! Kadar piše v časopisih, da bo deževalo, potem gotovo ne dežuje.»

Se vedno je molčala.

Mislila si je: Hotel bi me ujeti na limanice. Že kar jutri. Pod nosom se lahko obrise.

Rekla je: «Morda pa bo le deževalo.»

Rekel je: «Morda.»

Mislil si je: Za norca me ima. Zapravka me. Poznam takšne mrhe.

Rekla je: «Pozno je že. In jutri pišem šolsko. Iz matematike.»

Mislila si je: Besedo je vzel nazaj. Najbrž je spoznal, da se me ne da kar tako omrežiti. Nesramen!

Rekel je: «Zvečer ni več videti. Oblaki so jih zakrili. Morda se časopis enkrat za spremembo ni zmotil. Morda bo jutri res deževalo. Greva?»

Mislil si je: Moja družba je le očitno zopna. Ne bom je več nadlegoval.

Rekla je: «Greva!»

Mislila si je: Vedela sem. Ne ljubi me, samo poigraval bi se z menoj.

Šla sta molče skozi park. Pri vzhodu sta se ločila. To jima ni bilo težko, saj se je prav spoznala nista. A naslednji dan je bil lep. Kot vedno, kadar piše v časopisih, da bo deževalo.

Ps.: Ameriški poker je hazardna igra. Igra se z odprtimi kartami. Samo ena je zaprta. Tisti, ki uganee, katera nasprotnikova karta je zaprta, po navadi dobi. Če pa se pri uganjanju zmoti, skoraj gotovo izgubi. Igra se konča tako, da zaprte karte pokazejo. Po tem se ameriški poker razlikuje od navadnega pa tudi od življenja. V življenju igralci nekater kart sploh nikoli ne pokažejo.

Eleonora Duse
Letos poteka sto let od rojstva velike igralkice (roj. 1858 v Vigevanu, umrla 1924 v Pittsburghu — ZDA)

PRED POMEMBNI JUBILEJEM SLOVENSKEGA VSEUČILIŠČA

Ljubljanska univerza bo drugo leto slavila svojo štiridesetletnico

Razvoj najvišjega slovenskega učnega zavoda je šel od jezuitskega kolegija preko «centralne šole» v dobi Napoleonove Ilirije do ustanovitve univerze l. 1919. Resnični razmah pa je univerza doživela šele po vojni

Prihodnje leto bo slovenska univerza slavila pomemben jubilej: štiridesetletnico svojega obstoja. Čeprav je ta jubilej v primerjavi s častiljivimi jubileji nekaterih podobnih ustanov po svetu sorazmerno skromen, pa ga vsdar ni prezerli. Štiridesetletnica najvišjega slovenskega učnega in znanstvenega zavoda je za slovenski narod vseeno velika pomena.

Seveda je moralo preteči precej časa, preden je slovenska univerza postala to, kar danes je. Zgodovina univerzitetnega pouka na slovenskih tleh je dolga in tudi peštra. Začetki slovenske univerze pa segajo skoraj tri sto let nazaj.

Zametki slovenske univerze

Prva ustanova, ki je imela značaj visoke šole, je bil jezuitski kolegij v Ljubljani. Ustanovljen je bil že leta 1606 in je predstavljal prvo visoko šolo na slovenskem ozemlju. Res da sicer ne moremo govoriti o tem, da bi bila ta šola podobna današnji univerzi. Toda bistveno se od drugih podobnih ustanov po svetu ni razlikovala. Ta kolegij se je z leti precej izpopolnil in na njem so poučevali že vrsto predmetov. Danes bi lahko posamezne stolice enačili s sedanjimi fakultetami. Logika, matematika, metafizika, zgodovina, agronomija, moralna filozofija, oba in specialna fizika, teologija, to so bili poglavitni predmeti, ki so jih poučevali na jezuitskem kolegiju. Da pa ta ustanova ni bila kar tako, dokazuje že njen profesor Gruber.

Jezuit Gruber, ki je na ljubljanskem kolegiju predaval hidravliko, je bil za takratne čase ena vodilnih tehničnih osebnosti v Avstriji. Za Ljubljano pa je pomemben predvsem zato, ker je prvi napravil načrt za regulacijo ljubljanskega barja. On je bil tudi tisti, ki je napravil načrt za prekop, ki odvajal odvečno vodo Ljubljanice in ki se še danes imenuje po njem Gruberjev kanal.

Toda Gruber ni bil edina kapaciteta na ljubljanskem kolegiju. Jezuitski red je bil sicer ukinjen in postopoma z njim tudi kolegij. Ustanova je povsem prenehala delovati leta 1784. Toda na pritisk vsega izobraženstva tedanje Kranjske in tudi plemstva je bila v Ljubljani kmalu ustanovljena nova visoka šola. Ta je bila podobna prejšnji in podobna sodnim ustanovam po svetu. Toda to ni bila več visoka šola, ki bi bila v okviru katkega cerkvenega reda,

temveč laična ustanova. In na tej šoli je deloval med drugimi profesorji znameniti botanik Haquet, ki si je pred prihodom v Ljubljano, pridobil velikih zaslug v Idriji.

Pomembnejša pa je bila univerza v Ljubljani, delujoča za časa francoske okupacije naših dežel. Znan maršal Marmont je bil tisti, ki je leta 1810 izdal naloge o ustanovitvi tako imenovane «centralne šole», ki je imela značaj prave univerze in tudi pravico podeljevali akademске naslove.

Francoska univerza v Ljubljani je bila najpopolnejša visoka šola, kar jih je obstajalo na slovenskih tleh do osvoboditve leta 1918. Obstajala sta sicer še vedno filozofski in teološki študij in tudi šola za rancelnike. Toda tedi kol, ki niso imele pravice podeljevati akademskih naslovov, ne moremo šteti za visoke šole. Prava slovenska univerza je tako

vedela že vse drugačen kot v starem jezuitskem kolegiju. Trajal je pet let in so imeli po dokončanju študija študentje pravico zahtevati podelitev akademskega naslova.

Profesorjev je bilo enajst, med njimi eden iz Italije, eden iz Buzeta, nekaj Nemcev, večina pa je bilo Slovenci. Znan med njimi je zlasti Jurij Dolinar, profesor za civilno pravo, pa tudi naravoslovec Hladnik je znan imo. In koliko je bilo študentov? Ob koncu leta 1811 jih je bilo skupno 213.

Francoska univerza je bila v Ljubljani seveda ukinjena, brž ko so Avstrijci spet zasedli naše kraje. Obstajala sta sicer še vedno filozofski in teološki študij in tudi šola za rancelnike. Toda tedi kol, ki niso imele pravice podeljevati akademskih naslovov, ne moremo šteti za visoke šole. Prava slovenska univerza je tako

vedela že vse drugačen kot v starem jezuitskem kolegiju. Trajal je pet let in so imeli po dokončanju študija študentje pravico zahtevati podelitev akademskega naslova.

Profesorjev je bilo enajst, med njimi eden iz Italije, eden iz Buzeta, nekaj Nemcev, večina pa je bilo Slovenci. Znan med njimi je zlasti Jurij Dolinar, profesor za civilno pravo, pa tudi naravoslovec Hladnik je znan imo. In koliko je bilo študentov? Ob koncu leta 1811 jih je bilo skupno 213.

Francoska univerza je bila v Ljubljani seveda ukinjena, brž ko so Avstrijci spet zasedli naše kraje. Obstajala sta sicer še vedno filozofski in teološki študij in tudi šola za rancelnike. Toda tedi kol, ki niso imele pravice podeljevati akademskih naslovov, ne moremo šteti za visoke šole. Prava slovenska univerza je tako

vedela že vse drugačen kot v starem jezuitskem kolegiju. Trajal je pet let in so imeli po dokončanju študija študentje pravico zahtevati podelitev akademskega naslova.

Profesorjev je bilo enajst, med njimi eden iz Italije, eden iz Buzeta, nekaj Nemcev, večina pa je bilo Slovenci. Znan med njimi je zlasti Jurij Dolinar, profesor za civilno pravo, pa tudi naravoslovec Hladnik je znan imo. In koliko je bilo študentov? Ob koncu leta 1811 jih je bilo skupno 213.

Francoska univerza je bila v Ljubljani seveda ukinjena, brž ko so Avstrijci spet zasedli naše kraje. Obstajala sta sicer še vedno filozofski in teološki študij in tudi šola za rancelnike. Toda tedi kol, ki niso imele pravice podeljevati akademskih naslovov, ne moremo šteti za visoke šole. Prava slovenska univerza je tako

vedela že vse drugačen kot v starem jezuitskem kolegiju. Trajal je pet let in so imeli po dokončanju študija študentje pravico zahtevati podelitev akademskega naslova.

Profesorjev je bilo enajst, med njimi eden iz Italije, eden iz Buzeta, nekaj Nemcev, večina pa je bilo Slovenci. Znan med njimi je zlasti Jurij Dolinar, profesor za civilno pravo, pa tudi naravoslovec Hladnik je znan imo. In koliko je bilo študentov? Ob koncu leta 1811 jih je bilo skupno 213.

Francoska univerza je bila v Ljubljani seveda ukinjena, brž ko so Avstrijci spet zasedli naše kraje. Obstajala sta sicer še vedno filozofski in teološki študij in tudi šola za rancelnike. Toda tedi kol, ki niso imele pravice podeljevati akademskih naslovov, ne moremo šteti za visoke šole. Prava slovenska univerza je tako

vedela že vse drugačen kot v starem jezuitskem kolegiju. Trajal je pet let in so imeli po dokončanju študija študentje pravico zahtevati podelitev akademskega naslova.

Druga knjiga L. Kraigherja Silvije Strahimir o prijatelju Ivanu Cankarju Kranjčevič

Lojz Kraigher, sicer po poklicu zdravnik, je eden najstarejših živčnih slovenskih književnikov. Čeprav se v literaturi že vrsto let ne udeležuje, pa je nedavno vzbudil pozornost slovenske javnosti z obirno knjigo o Ivanu Cankarju. To pa je bil prvi del knjige. Drugi del Kraigherjevega spisa o Cankarju pa smo v zadnji Cankarjeve založbe pred kratkim dobili na slovenski knjižni trg.

Lojz Kraigher je bil Cankarjev prijatelj. Družila sta se že v gimnaziji, pa tudi skozi vse življenje sta si stala blizu. Cankar je nekaj časa tudi živel pri Kraigherju v Slovenskih goricah, kjer je ta služboval. In tudi ob smrti je Kraigher stal Cankarju ob strani. Prijateljstvo, tesna povezava in skupni pogledi na probleme slovenskega naroda, vse to je oba še bolj zblíževalo. In kot oddaljen odsev tega prijateljstva je štirideset let po Cankarjevi smrti prišla na svetlo knjiga o njem izpod peresa prijatelja; knjiga je vsa posvečena veličini Cankarjeve umetniške osebnosti.

Avtor je svoje delo podnaslovil kot «študije o njegovem delu in življenju» — spomini nanj. S tem je pisatelj knjige sam najbolj točno opredelil značaj svoje dela. Tako obsega knjiga avtorjeve spomine na Cankarja in deloma korespondenco. Vsebuje pa tudi šte-

vilne analize Cankarjevih del in razglabljanja o njih nastanku, vsebini, namenu in bistvu. Ne glede na polemike, ki so se ob izidu prve knjige vodile o značaju Kraigherjevega dela ter točnosti njegovih navajanj, nam ta knjiga v marsičem približuje velikega pisatelja. Zato pomeni v vsakem primeru izbržen doprinos k spoznavanju Cankarjeve osebnosti in umetnosti. Pa čeprav so morda Kraigherjeva razglabljanja nekoliko dolgovzna

in morda v nasprotju z ugotovitvami in sodbami nekaterih literarnih zgodovinarjev. Treba pa je ugotoviti: eno. Gre za delo človeka, ki je bil Cankarju skoraj vse njegovo življenje blizu kot človek, kot prijatelj, pa tudi po idejni usmerjenosti, in za delo, ki je napisano

s toplo ljubeznijo do velikega mojstra slovenske besede.

Druga knjiga Kraigherjevega spisa o Cankarju obsega obdobje od leta 1906 do pisateljeve smrti konec leta 1918. Vso obirno snov je avtor razdelil na osem delov, od katerih vsak ima po štiri poglavja. Tako je v knjigi, ki ima skoraj 800 strani, izbrčno obdelal Cankarjevo zadnje obdobje življenja in umetniškega delovanja. Čeprav bo verjetno tudi ob drugi knjigi Kraigherjevega dela o Cankarju nekaj polemike, pa bo nova knjiga vseeno ostala vedno tehten prispevek k spoznavanju umetnosti velikega slovenskega pisatelja.

Sl. Ru.

V beograjski Operi so za 100-letnico Puccinija nastudirali njegovo opero «Deklica z Zapada». Glavno vlogo je pela Valerija Heybalova, ki ji kritika priznava, da je sugestivno delovala z lepim fraziranjem, skrbno dikcijo, izrazno dinamiko in čistoto intonacije. Tenorist Marinčević je prikazal bolj pevca kot pa igralca. Dober je bil šerif Jovan Gligorijević s svojim obsežnim, izenačenim in lepim glasom. Vsa predstava je bila na splošno dobro pripravljena in je dosegla primeren uspeh.

Umrli je pred 50 leti, ko mu je bilo šele 43 let. Kratkotrajno, prekratko doba, da bi bilo mogoče ustvariti kaj velikega, obsežnega in trajnega. Toda ne bi bilo težko navesti številne pri-

mere, ko so veliki duhovi in slavni pesniki v dobi kratkega življenja izpeli ne- dosegljivo poezijo ter z njo napolnili tudi po več zbirke.

Vsi jugoslovanski narodi so se zlasti v zadnjih dneh oktobra spomnili nedolgoživca Kranjčeviča.

Če se smrti. Ta pesnik, ki se je rodil l. 1865 v Senju, odšel v Rim studirati bogoslovje pa se z 19 leti vrnil v Zagreb, da se raje posveti učiteljskemu poklicu, ki ga je potem povedel v Mostar, Livno, Bihać in v Sarajevo, bo vedno ostal v jugoslovanski zgodovini kot veliki pesnik, mo- goče došle naj- večji hrvaški pesnik, in pa kot veliki človek svojega težkega časa.

Bil je velik človek, ker je živel na Hrvaškem pa se več v Bosni in Hercegovini v dobi najhujšega nacionalnega, političnega in socialnega zatiranja, pa se ni brez odpora uvrstil med sužnje, temveč se je s svojo poezijo dvignil proti kruti stvarnosti. Kranjčevića je doletela zla usoda; da je živel polovico svojega življenja v dobi, ko sta na Hrvat- skem ter v Bosni in Hercegovini vladala ban Khuen-Hedervary ter vrhovni upravnik Benjamin Kallaj (prvi od 1890-1903, drugi pa od 1893-1903), abadžava predstavnik najbolj črne reakcije in zatiranja. Gotovo, tudi Kranjčević je v takih razmerah doživel trenutke, ko je izgubil perspektivo in obupoval. Njegovo poezijo in življenjsko filozofijo so včasih pozneje označevali tudi s pesimizmom. Toda ta pesimizem je bil bolj registracija razmer njegovega časa, ne pa pesimizem, ki ne bi videl, pa še takp daleč, nobene resne poti.

Ni bilo lahko Kranjčevića v tisti dobi in v deželi, kjer je živel. V njegovi poeziji so vidna protislovja človeka, ki sicer ne pozna novih tokov v svetu ali ki o njih komaj nekaj ve, a pri tem vendar čuti potrebo rušiti in zanikati grozno stvarnost krvi, nezakonitosti in nasilja okrog sebe ter pri tem propoveduje pravico vseh ljudi na svetu do svobode. Ne da bi jo se popolnoma razumel, vendar iskreno požreljivo rusko revolucijo l. 1905.

Pesnik ni živel izven življenja svojega časa in njegova poezija ni bila brez odmeva med ljudstvom. Ta- ki je že l. 1906, dve leti pred njegovo smrtjo, delavski list v Mostarju objavil njegovo pesem «Radniku» ter pozival «hrvaško delovno ljudstvo, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva».

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode, enakosti in bratstva.

Kranjčević je zapustil deščino, ki so jo morale vse poznejše generacije sprejeti, da se pokloni velikemu pesniku svobode,

RAZGOVOR Z NAČELNIKOM RODU «MODRI VAL»

Bogato, zanimivo in plodno delo slovenskih tabornikov na Tržaškem

Dvanajst zapovedi

Tabornik je koristen član človeške družbe, zato je odločen in vztrajen, skromen in varčen, discipliniran in zvest, je vzdržan in čist, delaven in utrjuje telo, je preprost in ljubitelj prirode, je pošten in govori resnico, je priavičen in iskren, stremi k napredku in k znanju, je dober tovariš in pomaga drugim, je vljuden in gostoljuben, vder in se veseli življenja.

Po uspešno opravljenem prvem izpitu dajo člani na svečan način taborniško obljubo, ki se glasi:

Dajem častno besedo, da bom po svojih močeh vsakomur brat, da se bom boril za svobodo, pravico in resnico

ter da bom živel in delal po taborniških zakonih.

Poleti so naredili vrsto izletov in taborjenj Na potovanjih so spoznali mladino polovice sveta - Sedaj urejajo vode «medvedkov» in «čebelic», kot nazivajo najmlajše tabornike

Vse delo tudi med letom sloni na življenju v naravi, kjer vzgajamo spoštovanje do narave. Vendar pa istočasno mladega človeka okujamo v družbo, kar pride najbolj do izraza na taborjenju, kjer smo drug ob drugu neprekinjeno. Vsi se zvesto: postavljanje šotorov, kuhanje, stražarjenje... vsak pride na vrsto za vse. S tem se vzgaja spoštovanje do dela in se mladina nauči cele vrste koristnih stvari.

Na obrazu načelnika je zaglata hudomušna poteza in z očitim veseljem je nadaljeval:

Na najdem taborjenju so taborniki urejali vse, res vse, sami. In pogosto s presenetljivimi uspehi. Tako smo na primer imeli hude težave s tajnico kranjskega okraja, ki je na vsak način zahtevala tudi od nas tabornikov, da plačamo turistično takso in mi Tržačani bi morali plačati celo dvojno takso. Poleg nas so bili Mariborčani, ki sta jih vodili dve profesorici in ubogi Mariborčani so plačali takso, kljub dolgim pogajanjem, ki sta jih vodili omenjeni profesorici. Naša mlada blaginjska pa je uzbrcala zakon, ki omogoča oproščanje plačevanja takse in ni plačala nič.

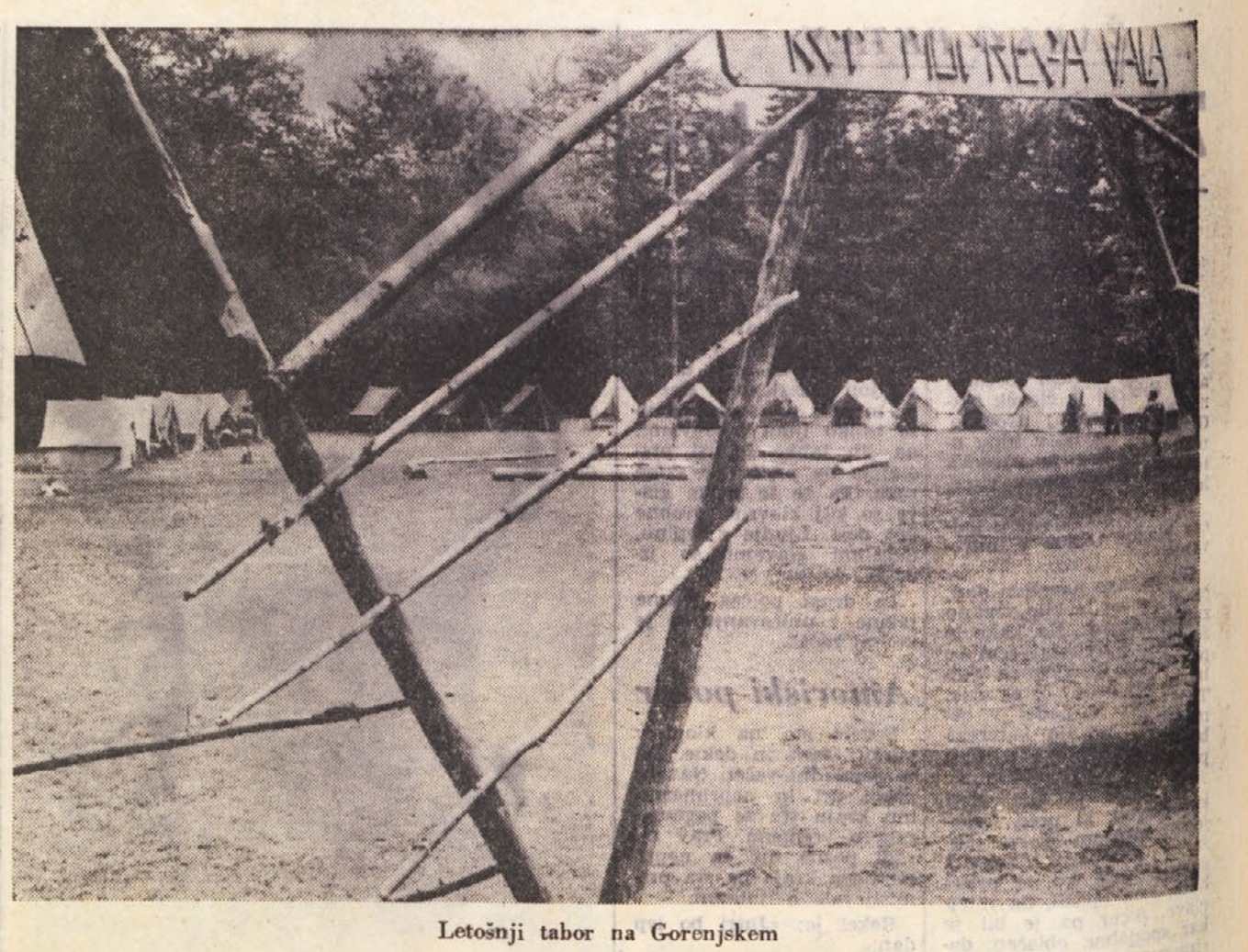
Vpr.: Novinarska žilica nam ne da mira, da ne bi izvedeli resnice o evle- važnem vprašanju. Si taborniki v resnici sami kuhajo? In če, kakšna je ta kuha?

Odg.: Sami! To je načelo upravljanja. In brez šale, ne slabo. Vsi se zelo potrjujejo, da odkrijejo vse kuhinjske skrivnosti. Uporabljajo dišeče, prikuhe in druge take dolge zahtevne stvari. Tudi tu pride na vrsto iznajdljivost. Tako so se na primer taborniki ob Belopeških jezerih specializirali: vsak je kuhel samo eno jed in jedi so vedno zelo dobre. Najhujši kuhinjski pregreški so bili do sedaj: prisojena jed (kar se kaj lahko zgodi, ker se kuha na primitivni način in v velikih količinah) in preveč zakuhe na juhi.

Vpr.: Na svojih potovanjih ste prav gotovo spoznali tudi mladino drugih narodnosti.

Odg.: Na potovanju v Makedonijo smo se spoznali s Srbi in Makedonci, v Beogradu pa smo se srečali s poljskimi kharcerji (tako se imenuje njih taborniška organizacija). Letos je namreč prišlo do množične izmenjave med poljskimi in jugoslovanskimi taborniki in so Poljaki taborili tudi v dveh krajih v Sloveniji: v Bohinju in v Ankaranu.

Na taborjenju smo imeli v gostih mladino iz francoskega provensalskega mesta Ciotat. To mesto ima dogovor s Kranjem, da vsako leto izmenjuje skupino mladincev in sedaj bodo ta dogo-

Letošnji tabor na Gorenjskem

Giò Petré nova 20-letna Greta Garbo

Nova švedska izredno talentirana igralka je zelo podobna slavni Greti

Od «božanske» Greta Garbo dalje je švedska zaslovela kot domovina dobrih igralk in igralcev. Moramo reči, da je sloves utemeljen, saj smo spoznali že mnogo švedskih igralcev, ki so zaradi svojih izrednih sposobnosti zasloveli ne samo doma, temveč tudi v svetu. Naj omenimo samo

eno, ki nam je med vsemi morda najbolj znana — Ingrid Bergman. Ingrid Bergman prihaja iz iste dramske šole, v kateri je študirala tudi Greta Garbo. Bila je znana kot dobra gledališka igralka doma, se preden je zaslovela v tujini kot filmska igralka. Dve Oskarjevi nagradi, ki ju je za svojo

igro prejela jasno kaže, da gre res za igralko, ki je vredna naslednica božanske Greta.

Od Ingrid Bergman dalje je se večkrat prišla v svet vest, da so odkrili na švedskem novo Greta Garbo, ali vredno naslednico Ingrid Bergman. V vseh primerih so se iskale vesti bolj netočne,

saj je šlo za igralko, ki se zdalec ne bodo dosegle obeh navedenih igralk in njune slave. Vendar so s takšno reklamo utrle pot v filmski svet ter so danes bolj ali manj znane filmske igralko v Ameriki, kot tudi v Evropi.

No, pred dnevi so časopisi objavili zopet vest o «resnici» naslednici Greta Garbo. Gre za komaj 20-letno Giò Petré, ki staneje s svojo družino v Stokholmu in ki jo že sedaj smatrajo za najboljšo gledališko igralko na švedskem.

Giò je tudi po zunanosti zelo podobna Greti Garbo. Nosi njeno prietoko ter ima njene oči in njen nasmehek. Še v šoli je hodila, ko je kazala mnogo več veselja za gledališče, kot pa za učenje. Edino jezike se je rada učila ter govori danes zelo dobro kar štiri jezike. Večkrat so jo profesorji v šoli zalotili, ko je na skrivaj čitala razna gledališka dela, namesto da bi bila sledila pouku. Nekoč jo je hotel njen profesor ostro kaznovati, ker jo je zalotil pri čitanju neke knjige. Toda tistega dne je bila v šoli šolska prireditel, na kateri je tudi Giò nastopila v majhnih vlogi. Baje je bila profesorju tako všeč, da ji je cprostil njen «greh» in da je imel tudi kasneje vedno razumevanje za «igralko».

Ko ji je bilo 16 let se je hotela na vsak način vpisati v igralsko šolo. Starši ji niso brailili, ker so vedeli, da bi bilo vse zaman. Toda kako priti v šolo, ki sprejema res najbolj nadarjene igralko. Tisto leto se ji je prijavi- lo kar 127. Giò je bila obupana. Prav gotovo jo ne bodo sprejeli. Bogue

Fižolčki

Spisal in narisal Milko Bambič

Zjutraj je Minka nemalo ostrmela, ko je ugledala lesketajoče se kupček. Ostrmela je tudi njena mami: «Joj, kdo nama je podaril toliko denarja!» je vsa srečna jecjala. «I, kdo neki? Pački vendar!» se je postavila Minka. Ravno tedaj je vstopil hišni gospodar, da ju pože na cesto, ker nista plačali stanovanja. Kako je šle ta ostrmeli! S pogledom je kar požiral zlati kupček.

HOBOŠKOP

VELJAVEN OD 10. DO 16. NOVEMBRA

Oven (od 21. 3. do 20. 4.) Spoznal boste simpatične osebe in preživeli veseli teden. Nekaj zaprek na delu v začetku tedna, toda na koncu zmaga.

Lev (od 23. 7. do 22. 8.) Vzburili boste zanimanje neke osebe. Prijetne urine, toda srčni mir bo porušen. Dario.

Strelac (od 22. 11. do 21. 12.) Miro lahko pričakujete dobre novice in nikar ne razburjajte nepotrebnim Ob- staja možnost, da bistveno popravite svoj gospodarski položaj.

Kozorog (od 22. 12. do 20. 1.) Ob- staja nevarnost zaprek in nasprotovanj pri srčni zadevi. Teden bo zelo naporen. Cu- ro zdravlje. Koristno vajte si srečanje.

Vodnar (od 21. 1. do 19. 2.) Ne- pričakovano bo vvrzilo nagme- nje do prijetne osebe, ki jo že poznate. Borili se boste morali s tekme- ci. Napravite načrt in izvedite ga!

Ribe (od 20. 12. do 20. 3.) Neko- liko negotove in mračne trenutke boste srečno pre- brodili. Predvi- deva se zanimivo in koristno potovanje. Za- upajte prijateljem.

Devica (od 23. 8. do 22. 9.) Iz- sljučajnih srečanj se lahko poročite v začetku tedna. O- seba, ki vas za- nima, vas bo ob- iskala. Vaše žrtve bodo plačane.

Tehinica (od 23. 9. do 22. 10.) Za- nimive novice v začetku tedna. O- seba, ki vas za- nima, vas bo ob- iskala. Vaše žrtve bodo plačane.

Skorpijon (od 23. 10. do 21. 11.) Ve- selje v va- sem srcu. Mnogo laskavih besed. Dario! Bodite odločni, ki e- r drugace lahko zamudite priložnost.

Bik (od 21. 4. do 20. 5.) Nepremi- sljenost vas lah- ko drago stane. Prijetne novice vas bodo razve- selile. Novi na- črti in novi sporazumi, ki bodo za vas zelo ugodni.

Dvojčka (od 21. 5. do 20. 6.) Zver- je vam pri- jateljice. Imeli boste uspeh. Se- stanek boste od- povedali. Delo neprilakovano naporno in donosno.

Rak (od 21. 6. do 22. 7.) Čudna toda prijetna po- znanstva, ki lah- ko privedejo do neprilakov- nih novosti. Spre- membe družinskega zna- čja. Usoda vam je naklo- njena.

FRANCE MAGAJNA

Okrutna zarota

«Flavov oče, poslušajte me in ne bodite jezni! Morda že veste, da imam vašo Rezičko rad. Iz srca želim, da bi čim najprej postala gospodinja na mojem domu. Skesano vam priznam, da sem večkrat prenočil v njeni kamri in zavoljo tega zdaj revica Joka, pa ni potrebno, da Joka, ker sem fant pošteni in bom naredil svojo dolžnost kakor se spodobi. Ne zamerite, saj ste bili tudi vi nekoč mladi in veste, kaj je topla kri! Recite, da ste zadovoljni in mi povejte, kdaj naj pridem snubit.»

«Hentajtel!» je rekel Flavov oče in se zmedeno praskal po glavi. «Take zgodbe ni bilo odkar svet stoji. Rezička res joče, toda ona trdi, da je njene nesreče kriv edinolej Lovže Boben in noče o tebi nič slišati. Ta Lovže pa boveda pravi da je res velik grešnik, ni pa nikoli grešil z Rezičko, temveč je zvesto hodil samo k Anici Trompeti, ki da jo ljubi čez vse na svetu in je ne zamenja za sedemnajst najlepših Rezič ali Matild. In trdi, da bi Anica ne smela jokati, saj to bo kmalu odvedel na svoj dom. In še to pravi, da si k nši Reziči hodil samo ti in naj kar tebi pripišemo vse posledice. Ampak, ker Rezička pravi drugače — da, Pepe, lepo po resnici mi povej — ali sta k nši Reziči hodila oba?»

Pepe se je pa primojdušal da ne, da je Rezička samo njegova in ima vanjo toliko zaupanja, da bi zidal nanjo grad in pristavo. Če zdaj Rezička tako čudno govori, je kriva žalost, ki je v njej in ki jo po nepotrebnem bega. Tudi je Lovže izvrsten fant in ima rad samo svojo Anico in Reziče niti ne pogleda.

Flavov oče se je potolažil. Stisnil je Pepetu roko in modro povedal:

«Dandanes so vsa dekleta prismođe. Ko sem bil mlad so tudi v največji temi znale ločiti fanta

od fanta. Zmeraj sem mislil, da je naša Rezička brijtna punca, pa ti niti lastnega fanta v postelji ne spoznal! J bom že povedal nekaj gorkih zvečer.»

Očka ni opazil, kako hudomušno so se svedele Pepetu oči.

Ob sončnem zatonu drugega dne si je Lovže Boben silkal skorne in se kakor možak napotil k Trompetovim v vas. Nasel je v kuhinji zbrano vso družino in lepo je pozdravil.

«Dobro večer, božji ljudje!»

Vsi, kar jih je bilo, so odgovorili: «Hm!» in brž nato so mlajši drug za drugim zginitli skozi vrata na dvorišče. Ostala je le Anica, ki je obokanih oči sedela pri ognjišču in štvala, ter stara dda.

Lovže ni bil boječ fant in je delal po premišljenem načrtu.

«Anica moja mila in vi oče in mati, dapiustite, da nekaj povem. Dobro veste, da sem fant pošteni, J Anico sva res grešila, pa temu je kriva najina velika ljubezen in mladostna kri — kaj, ki bi imela proti njej kaj moči. Zakaj Anica, zdaj zalufes, ko bi morala biti ponoan? Saj bova te bridkosti hitro premagala. Prišel sem, da se lepo in pametno pomenimo, kdaj naj pridem snubit in kdaj naj bo potem svatovanje. Naša hiša teko čaka mlado gospodinjico.»

Trompetova mati se je useknila v predpasnik in je rekla:

«Anica tebe ničesar ne dolži. Pravi, da je njenega stanja kriv tisti dolgoletni ničvednež Tone Klarinet, ki pa najodločneje to zdaj tači. Pravi, da se je ženil le pri Binci Kitari in da ni imel z našo Anico nikoli niti najmanjšega opravka. Oh, vsi svetniki nebeški, kaj sem docakala! Moja hčerka Anica, samo čisto zlato, zdaj pa ne ve, s kom se je spetala! Otroku nesrečni, povej vendar resnico! Nemogoče je, da bi se neidožen fant iz proste volje obožil takega greha.»

Anica je pa molčala, le solze o ji polzele po licih. Tako je bila zmedena, da ni niti sama več vedela ali je štev čarovnije ali kaj.

Trompetov oče se je tedaj odhrkal in pove- dal svoje:

«Vse kaže, da bo držala Lovžetova trditve. Vi- dim, da je le on fant kakor se spodobi. Tisto, kar

ta avša trdi o Tonetu, tisto je bosa. Sanjalo se je koži in misli zdaj, da je res. Na roko, Lovže! Fant si od fare in svatovanje bomo naredili še pred novo leto.»

Ko je Lovže odhajal, je iz same prešerne zlobe zavriskal n. vasi.

Vse to je videl in slišal togec Amorček v ne- besh in se je smehljaj. Potem je vzletel v krogu in narisal novo znamenje v knjigo človeških usod.

V tistem hipu je v srčih treh deklet od župni- je popolnoma ugasnila prvotna ljubezen do prvih izvoljencev.

Je rekla Binca Kitara sama pri sebi:

«Podlež je Pepe Cimbali. Iako cdočno tafti ta mrha svoj greh! Ne bi ga več vzela, tudi če bi bil zlat! Tone je pa res blaga duša in kako me ima ubožec rad! Tuji greh nzyme nase in se mene hoče prepričati, da je njegov. Ni boljšega fanta pod božjim soncem in zato mu bom zmeraj zvesta in dobra žena!»

In je v mislih govorila težkita Flavta:

«Kdo bi si mislil, da je Lovže Boben tak lump! Brez vsakega sramu trdi, da ni bil pri meni nikoli. Nesnaga! Kako drugače, je ta prezlati moj fant. Pepe Cimbali! Kako velikodušen in plemenit je! Ne bo me prepiral, da ne ve, kdo je kriv moje nesreče. Prav dobro ve, le dober je tako, da je vzel krivdo onega nesramnega nase. Na vsem svetu bi ne našla boljšega človeka. Do zadnje ure življenja ga bom ljubila!»

Anica Trompeti pa je rekla, ko je bila sama:

«Kako krasen človek in dobitljiv je ta Lovže Boben! Ko bi po vsem svetu hodila z lučjo, bi ne našla boljšega. Ah, ta preblaga duša! Mirno vzame greh drugega nase in se dela, kakor da je on grešnik. Mene pa ne bo prepetnatil! Prav dobro vem, da uganja to pretvezo iz same čiste ljubezni do mene. Do zadnjega hipa svojega živ- ljenja ga bom ljubila! Tisti Tone Klarinet je pa podlež brez vsake časti. Ne bi ga vzela več, če bi me v silo odeval!»

In je potem tako nanesto, da se je svatba vseh treh parov imela vršiti istega dne in iste nedelje jih je župnik Citra oklical. In ko je bilo vse ne- preklonito urejeno in je manjkalo samo še poroka, so se vsi trije vražji fantje od fare poslednje ne-

deljo fantovske svobode skrivoma zbrali v zadnji sobi Gramofonove krcme, da svečano proslavijo srečen izid okrutne zarote. Poklicali so najprej tri steslane najboljše istrskega rejsoke in potem so spodili kremarja Gramofona iz sobe.

In so slovesna razpeloženja drug drugemu čestitali in potem plili kakor žabe. In ko so bili dovolj razigrani, je Tone Klarinet vstal in pove- dal nekaj moštih besed.

«Tovariši in prijatelji!» je rekel svečano. «Na nenavaden in bistroumen način smo dosegli, kar so želela naša srca. Dali si bomo zdaj sveto obljub- bo, da ne bomo nikoli in pod nobenim pogojem razodeli sveto nase zljubo. Od zdaj naprej mora biti ta zgodba pokopana v grobu pozabe in večnega molka. In ljubiti moramo prete ozake svojih žen s isto toploto kot svoje lastne. Nikdar se ne sme pokazati razlika. Dali si bomo obljubo in če jo bo kdo čez leta prelomil, bo vreden vsega zaničevanja in zemlja naj ga požre — amen!»

In fantje so vstali in z roko na srcu ponovili sveto obljubo.

Tako se je srečno končala ta prebridka zgo- dba. Bili so srečni vsi prizadeti in bili so srečni celo vaščani, ko jim je klepetanje začelo odpo- vedovati, samo župnik Citra ni bil povsem srecen. Neko nedeljo je močno grmel čez razrvano mladi- no in čez lahkomične starše, ki ne znajo paziti dovolj. Primerjal je Dolino na hribu Sodomi in Gomori in je vsipal nanjo polna prgišča gorečega žuepla. Tako močno se je razvel, da je bil celo pozneje pri kosilu hudo nejevoljen in so se mu od svete jeze bliskale oči.

Poredni togec Amorček, ki je tako spretno organiziral vso zadevščino, je videl tudi čemerne- ga župnika in njegovo jezo, pa je iz nenadne hu- domusnosti položil na lok čisto novo strelco, po- meril in — vse — je sinila strelca v ravni črti proti farožu. In takrat se je gospod župnik ne- nadoma nasmešnil in objel mladostno kuharico, ki je prišla, da pospravi kročnike. Z levico jo je objel, z desnico ji je pa privzdignil mehko brado ter se ji zagledal v tople in dobrotne oči.

Lokavo se je smehljaj togec Amorček, nato pa je zaprl nebeško linico za nedolčen čas.

Konec

Iz naših krajev

OGORČENJE STARŠEV ZARADI NEIZPOLNJENE OBLJUBE

Otroški vrtec v Ricmanjih kljub obljubam še ni odprt!

Šolsko skrbništvo je dalo svoj pristanek, ustanova za otroške vrtce ima na razpolago tudi opremo, le vladni komisar ne da dovoljenja

Zal moramo spet načeti vprašanje otroškega vrtca v Ricmanjih. Kljub zagotovljeni vladni opremljenosti, na komisariatu dr. Palamare, ki je lansko leto delegaciji občinske uprave zagotovil, da bodo z letošnjim šolskim letom tudi v Ricmanjih odprti otroški vrtci, tega še ni vidno. In v več kot dvesto otrok, ki so prepuščeni odločitvi staršev: ali ostati doma ali pa peljati otroke v otroški vrtec pri Domju. Občinska uprava je letos zagotovila naslovila vloge za otroške vrtce, vladnemu skrbništvu, vladnemu generalnemu komisarju in ustanovi za otroške vrtce, da bi v Ricmanjih odprli toliko priključnih vrtcev, za katerega na razpolago povsem novo prostor. Šolsko skrbništvo je na dopis občinske uprave povojno odgovorilo, prav tako tudi ustanova za otroške vrtce, ki pravi, da je za ustanovitev vrtca pripravljeno, saj je na razpolago tudi že oprema in čakala samo na pristojnega generalnega komisarja. Toda očitno je, da vladni komisar tega priključnega ni dal, kot tudi ni odgovoril na pismo občinske uprave.

To so dejstva. Razumljivo je, da so starši, predvsem matere, zaradi tega zelo razburjene, kajti ni vseeno, če morajo svoje otroke poslati v otroški vrtec k Domju, saj je to povezano s precejšnjimi stroški, da ne govorimo o neprijetnih situacijah, ki jih otroci doživljajo. Kako pa se jim lahko pomaga? Na nam priča tudi dejstvo, da so pred leti, ko je bila v vasi ustanovljena italijanska osnovna šola, matere in starši sploh javno protestirali zaradi dvojne mere, ki velja za Slovence: medtem ko so za 5 let 6 otrok odprli italijanski osnovni šoli, niso hoteli za več kot 20 otrok odprti slovenskega otroškega vrtca. Razburjenje in ogorčenje se je pogojevalo komaj, ko je vladni generalni komisar zagotovil, da bodo vrtci odprti v tem šolskem letu. Toda sedaj smo že skoraj štiri dni v novembru in nihče ne ve ali bodo vrtci odprti ali ne.

Menimo, da je tako pogojevanje nepravilno in tudi vsega obenjano vredno. Če je vladni generalni komisar občinski delegaciji zagotovil, da bo vrtec letos odprt, bi moral to obljubo izpolniti ali pa jo sploh ne dati. Toda ker je bila obljuba dana, jo je treba tudi izpolniti. To se posebno zdi, ker gre za štiri otroke, ki povsem zadovoljivo in opravičeno želijo, da bi imeli priključne vrtce. Zaradi tega v imenu vseh priključnih otrok in njihovih staršev zahtevamo, da vladni generalni komisar svojo obljubo izpolni, tako da bo vrtec v Ricmanjih v najkrajšem času odprt.

RICMANJE

Poti skozi vas so asfaltirane ali tlakovane s granitnimi ploščami, je dohodni cesti v vas, ki jo upravlja pokrajinska uprava, sta še neasfaltirani. Zato sta ob cesti zelo nevarni, posebno se ker se pripeljejo z drobnim gravljem, ki je zelo nevaren za voznike. Zeleni bi, ki je pokrajinska uprava ob cesti asfaltirala.

Na dan mrtvih smo imeli na pokopališču spominsko proslavo in je pevski zbor zapel tudi »Zdravica«. Karabinjerji pa so se zelo zanimali, kdo je položil vence k spomeniku padlim. Res ne vemo, kaj se imajo karabinjerji vtičati v to zadevo, kajti do sedaj še ni bilo nobenega zvonjenja, ki bi nam prepovedal, da s cvetjem in vencami počastimo spomin naših ljudi, ki so padli v borbi proti nacifazizmu.

Končno naj še izrazimo našo nezadovoljstvo, ker je napovedana predstava Slovenskega narodnega gledališča, ki bi morala biti pretekli tork, odpadla. Ne vemo »očno, kaj je temu vzrok, vendar pa želimo, da bi se tehnične ovire čimprej odstranile in da bi lahko že v kratkem pozdravili v naši sredi ansambl SNG.

BORŠT

Preteklo sredo so začeli popravljati pot, ki vodi skozi našo vas. Ko bodo cestnice uređili, to se pravi, zamašili luknje in ga planirali. Bodo cestno asfaltirali. Podporni zidovi so že napravljeni in tudi dela v zvezi z novo kanalizacijo so že končana.

Omenimo naj še, da je bilo tudi pokopališče razširjeno in so bila vsa dela končana že pred prazniki. Za vse svetle je bilo pokopališče zagotovljeno in takrat je tudi zapel naš pevski zbor, ki vsekolaj pripelje vadi. Zapiši smo »Blažur mu«, »Vstani človeče, ob spomeniku padlim pa smo zapeli še »Zdravica«.

Vse vaške gostilne so dobro zložene z novimi drvačami v zimski, ki ga zlasti tržaški izletniki zelo hvalijo. Po kletah pa je še precej vina, kajti do sedaj ni bilo mnogo povpraševanja. Očitno je, da nam bodo italijanska vina delala hudo konkurenco, ne zaradi kakovosti, pač pa zaradi razmeroma nizkih cen, ki so posledica dobre letine v Italiji.

Redek jubilej v Škednju

Niti najstarejši ljudje v Škednju ne pomnijo, da bi kdaj praznovali šestdeset let skupnega zakonskega življenja, kot sta ga pred dnevi praznovala zakonca Ivan Flego in Jospina Godina. Ivan Flego je bil rojen 23. septembra 1874 v Škednju, kot sin stare in zavedne slovenske družine. Od svojega dvajsetega leta, ko je prvič nastopil službo vajenca v neki mizarški delavnici, je trdo delal vse življenje in si ustvaril lastno delavnico, v kateri sedaj, kljub svojim 84 letom, rad kaj napravi. Omenimo naj, da je še pred leti, ko je bil star 79 let, sam napravil povsem novo opremo za trgovino, ki jo ima v mestu njegova hčerka. V mladih letih je pridno sodeloval pri domačem društvu »Velesila«, kjer je bil vse do konca vojne oziroma do razpustitve društva marljiv odbornik. Leta 1897 je bil tudi član pripravljalnega odbora za ustanovitev Slovenske čitalnice, do

PADRIČE

Z letošnjo letino smo se kar zadovoljni, le sena je bilo malo, saj ga nismo pridelali niti polovico kot v prejšnjih letih. V vasi imamo okoli 70 glav živine in zato nam vprašanje sena povzroča velike preglavice. Vprašujemo se namreč, kje bomo dobili seno in po kakšni ceni, da bomo lahko ohranili živino čez zimo. Ne bi škodilo, ko bi se kmetijsko nadzornišvo nekoliko pozanimalo za to vprašanje ter podvelo primerne ukrepe, da bi nam zagotovili zadostne količine sena po primernih cenah.

V tej zvezi bi radi tudi izrazili željo, da se napajališče, ki je sedaj na pokrajinski cesti, premesti na drugo mesto, najraje za kalom. To je potrebno predvsem zaradi tega, ker je pokrajinska cesta zelo prometna in človek nikoli ne ve, kdaj lahko pride do nesreče.

Sedaj pa še nekaj besed o prostovolnem življenju, po prošnji 60-letnice obstoja domačega prosvetnega društva, ki je bila 13. julija, je zaradi polletnih počitnic, predvsem pa zaradi dela na polju, prosvetno delo začasno prenehalo. Z rednimi vajami moškega in mešanega pevskega zbora, ki ga vodi domačin Svetko Orgič, smo začeli spet okrog 15. oktobra in prvič smo nastopili na dan mrtvih, ko smo zapeli nekaj žalostnih in pokopalskih v Bazovici. Sedaj imamo vaje dvakrat na teden, kar imamo v načrtu kakšen nastop na radiu in morda tudi na Prešernovi proslavi.

VELIKI REPEN

Pretekli tork so prinesli v našo vas brojavko, ki je zelo užalostila Celinovno družino. Brzjav je namreč sporočil, da je v daljni Av-

straliji umrla domača hči, komaj 23 let stara Zofka por. Furlan.

Pokojnica se je izselila v Avstralijo dne 18. septembra 1956. V novi domovini se je poročila, a usoda je hotela, da je bila poročena komaj 14 mesecev, ko jo je smrt iztrgala iz kroga njene družine. Nič točnega se ne ve, kako ozroma zakaj je umrla, vendar pravijo, da bodo bržkone njeno truplo pripeljali v rojstno vas.

Zaljučemo možu kot tudi staršem in svojem naši iskreno sožalje!

SV. BARBARA

Ivan Čač

Pretekli tork smo se po tistem nepričakovano zadela huda noč, da je tragično preminil komaj 37 let star gostilničar Ivan Čač, ki ga je med delom pri obnavljanju gostilne ubil električni tok. Pokojnik, ki izhaja iz zavedne in stare slovenske Rokovne družine, je bil med avšani zelo priljubljen, saj sta ga odlikovala predvsem dobrotinstvo in prijaznost. Od mladosti let je delal v ladjedelništvu. Sv. Marka, pred desetletji leta pa je prevel nekdanjo gostilno »Korosec« v svojo roko in ves prosti čas posvetil gostom, ki so v vedno večjem številu prihajali v njegov lokal. Pred približno tremi tedni je začel gostilno obnavljati in ko je v torku nameščal električno pač, ki naj bi osušila zid, je prišlo do nesreče, ki je globoko užalostila ne samo svoje, temveč tudi vse vaške in sploh vse, ki jo ga poznali.

V naši vasi še ni bilo toliko ljudi, kot v četrtih popoldne, ko smo pokopnik spremlili na zadnji poti. Vsa vasa se je udeležila pogreba, mnogi pa so prišli tudi iz Milj, Trsta in z onkraj meje, kar kaže, kako zelo je bil pokojnik Ivan Čač znan in priljubljen. V pogrebnem spravedu so nosili šest vencev, med njimi tudi venec, ki ga je nosila delegacija delavcev iz ladjedelnice Sv. Marka ter mnogo cvetja, ki je zaslo pravnico izkopen grob.

Vdovi in malemu sinku, ki ju je strašna nesreča tako hudo prizadela, izražamo naše najgloblje sožalje, kateremu se pridružuje tudi uredništvo »Primorskega dnevnika«.

SAMOTORICA

Zvedeli smo, da je bilo na pobudo občine in pokrajinske turistične ustanove odobreno delo za ureditev ceste, ki vodi k Sv. Lenartu. Pravilo, da je bil potreben denar, je naznan in da je uprava SGLAD že dobila nalog, da pot čimprej uredi. Pozdravljamo to odločitev, saj bo naša vasa mnogo pridobila z ureditvijo poti k Sv. Lenartu, ki je posebej v zadnjih letih zelo priljubljena izletniška točka številnih tržačanov. Zato pričakujemo, da bodo Tržačani, potem ko bodo lahko prišli z vozili prav do Sv. Lenarta, v še večjem številu obiskali našo vas.

Po naših vajah že kuhajo žganje

BOLJUNEC

Turistična sezona je za nami in moramo reči, da je bila letos kar ugodna. Vsako nedeljo in ob praznikih je bila Glinščica polna tržaških izletnikov, ki se najraje pripeljejo s svojimi vozili do planinske kočice, od tam pa jo mahnejo ob potoku navzgor ali pa plezajo po prebrih na eni ali drugi strani Glinščice. Toda na račun poti, ki vodi v Glinščico, je bilo slišati mnogo pritožb, ker cesta še zdaj ni asfaltirana. V interesu tujeskega prometa, od katerega ima nedvomno koristi tudi občinska uprava, bi bilo prav, da bi to pot še pred začetkom nove turistične sezone asfaltirali. Omeniti je tudi treba, da nanese voda ob vsakem dežju pesek in drugo umazanijo na dvorišče hiše tik ob mostu, kar povzroča stanovanjem same nevedčnosti. To se dogaja zaradi tega, ker cesta vidi proti dvorišču, od točni kanal pa je na drugi strani. Čas bi bil, da se po tolikih letih ta zadeva uredi in cesta primerno popravi.

Naka želja je tudi, da bi pot, ki vodi s trga do vode in k kamolomu, asfaltirali. Tu naj tudi omenimo, da so delavci, ki so zaposleni v kamolomu, že dvakrat stavkali, in sicer v okviru stavkovnega gibanja, ki je bilo napovedano v državnem merilu. Nič se ne ve, če so delavci, 14 po številu, dosegli kakšno izboljšanja.

Končno naj še omenimo vprašanje naše kine dvorane. Lastnik pravi, da je dvorana nared, v kabini so pripravljene projekcijski aparati, in da sedaj čaka samo na komisijo za kolavdacijo. Ta komisija bi morala dvorano kolavdicirati že pred desetimi dnevi, toda očitno je, da se gospod prav nič ne mudi. Če hčemo v kino, moramo »topiti« v Delino ali pa v Trst, kar je zvezo z velikimi stroški. Zato bi želeli, da lastnik dvorane, predvsem pa pristojne oblasti v Trstu takoj poskrbi, da bomo lahko v najkrajšem času gledali filme v domači kino dvorani.

DOLINA

Ze dalj časa se govori, da bodo asfaltirali pot, ki gre od spomenika v vasi do nove ceste na Zgornji. Dolej pa še nismo videli nič takega, kar bi kazalo, da bodo z deli v kratkem pričeli. Zeleni bi, da se asfaltiranje te poti čimprej opravi.

Se vedno tudi črkamo, da bodo popravili zid pod zvonikom, ki je zelo nevaren, saj človek nikoli ne ve, kdaj se bo zgodila nesreča. Tudi pot je potrebna popravila, medtem ko bi pripočeli nekaj več snage v bližnji okolici, ki je postala že pravo smetišče.

Brv čez potok ob pralnici pri Cempetu je že pol leta v zelo slabem stanju. Deske so namreč segnile in zato so v njih velike luknje, tako da morajo perice zelo paziti, ko gredo čez brv. Tudi tukaj se lahko zgodi nesreča, in zato bi bilo prav, da bi brv takoj popravili in jo tudi opremili z ograjo.

Za zaključek naj še izrazimo željo, da bi domače pro-

svetno društvo organiziralo kakšno prosvetno prireditev, pa tudi kakšen zabavni večer ne bi škodil.

GABROVEC

Se sedaj ni rešeno vprašanje otroškega vrtca v naši vasi in v Zgoniku. Zvedeli smo, da je bil pred dnevi dostavljen občni dopis prefekturi, v katerem zahteva nekatera pojasnila v zvezi s sklepom občinske uprave glede nastanitve otroških vrtaric. Iz tevite otroških vrtaric, da se sklepamo, da bo minilo še precej časa, preden bo vrtec odprt.

Zvedeli smo tudi, da je občina prvo vlogo v zvezi s tem vprašanjem napravila že junija meseca, a je bila vloga zavrnjena. Res ne razumemo, zakaj je treba toliko čakati na otvoritev vrtcev, kajti ni nam vseeno če so naši otroci doma ali pod nadzorstvom učitelje. Zato bi želeli, da se zadeva čimprej uredi.

Giò Petrè nova 20-letna Greta Garbo

(Nadaljevanje s 4. strani)

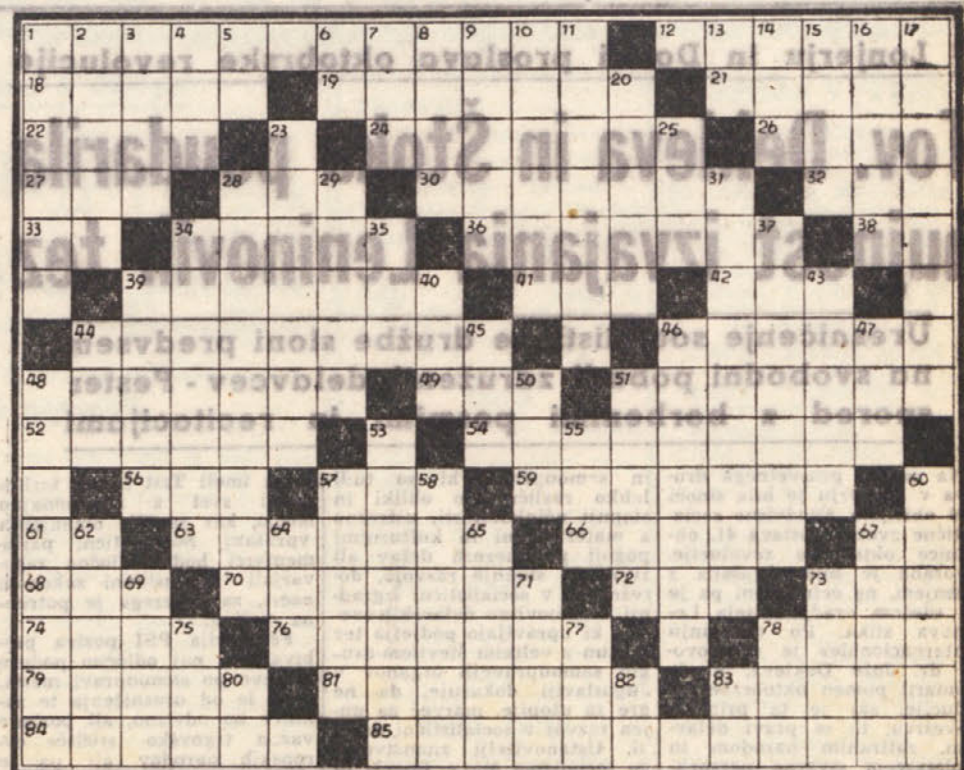
ve pa, da si bo lahko utrdila sloves samo, če jo bodo v svetu spoznali tudi kot filmsko igralko.

Zato je pripravljena sprejeti ponudbo, ki ji jo je pred časom poslala neka ameriška filmska družba. Toda kot rečeno, to ne bo njena prva izkušnja v filmu. Giò je nastopila od sedaj že v več filmih. Za snemanje pri prvem je morala celo v Afriko. Film, ki je nosil naslov »Gorila«, ne spada med dobre filme, vendar trdijo kritiki, da se je Giò tudi v tem prvem poskusu kar dobro obnesla. Giò se tega filma rada spominja ne toliko zaradi njegove vsebine, temveč zaradi potovanja in doživljanja v vroči Afriki, ki je tako različna od njene domovine.

To poletje je Giò nastopala v gledališču v Stockholmu, kjer je igrala glavno vlogo v Shakespearovi drami »Sen kresne toči«. Kritiki so se o tej njeni vlogi zelo laskavo izražali ter ji prerokujejo še lepo bodočnost. Zvonikom, ki so jo uprizarili na problem se ponavljali skozi vsak večer kar dva meseca. In pravijo, da ima za uspeh največ zaslug prav mlada Giò, ki se je že kar navadila, da jo imenujejo novo Greta.

Giò si želi, da bi lahko prišla tudi v Italijo ter da bi lahko igrala v filmu, ki bi na režiral Vittorio De Sica, ali pa Fellini. Oba italijanska režiserja sta ji najbolj všeč ter smatra, da bi lahko pod njunim vodstvom pokazala svoje resnične sposobnosti tudi kot filmska igralka.

KRIŽANKA

Besede pomenijo:

VODORAVNO: r. razkazovalec, predvajalet, 32. odločilna sprememba, korvinit preobrat, 18. drevesa in sadovi, 19. nekdanji naziv za Arabce, 21. g. ničij naziv za tistega, ki ne zna svojega izdelka izdelati tako, da bi bil čist ličen, 22. vrsta bombazne tkanine, 23. znanje je pristojno zdravnik, 26. mestice v listi, 27. ime prve slovenske filmske igralkice, 28. število, 30. zdravica, 32. enote ploskovne mere, 33. medmet, 34. vrsta lirске pesmi, 36. otrok v tuji reji, 38. igralna karta, 39. nabasem, nadpovprečno napojim, 41. vprašalni pa tudi nedoločni zaimsek, 42. okrajšava za revizor, 44. stresem se od strahu, 46. majhni plugi, 48. del jezdeške opreme, 49. oziraki zaimsek, 51. prostor v gimnazijskem razredu, 52. poje den, popit, 54. moderen, sedarji, 56. poudarjena pritrilnica, 57. car, vabilnost, 59. basleslovni enooki velikan, 61. pripovedna pesem, 63. lovec na gozdne ptice, 66. začitjanje, 67. slovenski tednik, 68. poziv psu, naj skoči, 70. splošno znan, 72. privlačnost, mikavnost, 73. pripadnik angleških casejencev v Južni Afriki, 74. izdelek iz maha, 76. mrtva, 78. žensko ime, 79. kos pohištva, 81. dolivam, 83. plemeniski, 84. odkritorečen, 85. obdelovalci zemlje, ki so se specializirali za posebno kmetijsko stroko.

NAVPIČNO: 1. vrsta pustne maske, 2. muza ljubezenskega pesništva, 3. muslimanom sveto mesto, 4. medmet, 5. stavčna rikalnica, 6. avtomobilski znak za tržaško ozemlje, 7. otok na Jadranu, 8. židovsko moško ime, 9. vrsta uradne oblike, okleček, brepelce, 11. prebivalec majhne deželice v Beneški Sloveniji, 13. prva in tretja črka besede pod 65. navp., 14. avstralska ptica, 15. južnočrška ovca, 16. del njive, 17. akademski naslov za lekarnarja, 20. nezasitost, 23. broz privlačnost, 25. reka v Angliji, 28. prepiren, bojen, 29. ustiljiv, si-ten, 31. kamenina, 34. lakaj, strežnik, 35. moško ime, 37. otok v Sundskem otočju, 39. smrt povzročajoče sredstvo, 40. polska cvetlica, 43. slovensko ime za Udine, 44. šte-nazijskem razredu, 52. poje den, popit, 54. moderen, sedarji, 56. poudarjena pritrilnica, 57. car, vabilnost, 59. basleslovni enooki velikan, 61. pripovedna pesem, 63. lovec na gozdne ptice, 66. začitjanje, 67. slovenski tednik, 68. poziv psu, naj skoči, 70. splošno znan, 72. privlačnost, mikavnost, 73. pripadnik angleških casejencev v Južni Afriki, 74. izdelek iz maha, 76. mrtva, 78. žensko ime, 79. kos pohištva, 81. dolivam, 83. plemeniski, 84. odkritorečen, 85. obdelovalci zemlje, ki so se specializirali za posebno kmetijsko stroko.

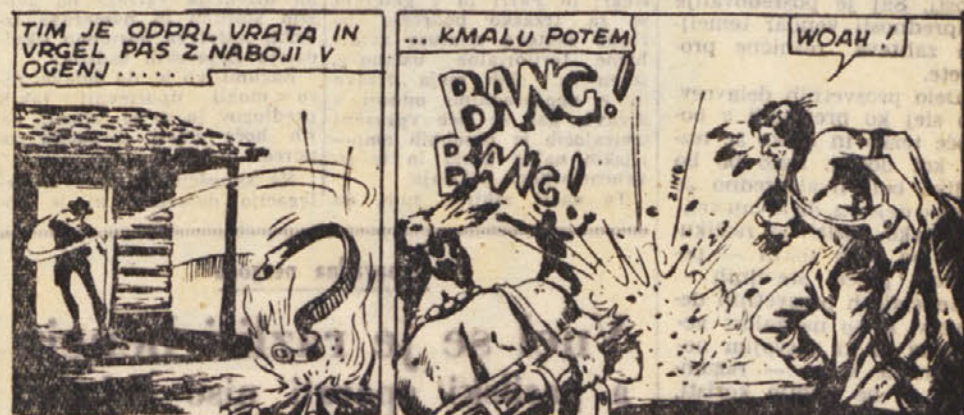
18ster, 83. prva in tretja črka besede pod 48. navp.

Rešitev križanke:

VODORAVNO: 1. Argos, 5. pukam, 9. kolar, 14. rdeč, 15. sodim, 16. padec, 17. he, 18. g.n, 19. Dumas, 20. Kobra, 21. bel, 22. em, 23. bober, 24. korpi, 25. Jaro, 26. toist, 27. tro, 28. nered, 29. tros, 31. tekoj, 33. rosen, 35. di, 36. ion, 37. hilav, 38. pelin, 39. nič, 40. nj, 41. liter, 42. trden, 43. de-ter, 44. pisav, 45. brest, 46. Pi-ran, 47. Lahti, 48. lokve, 49. kamor, 50. tuč, 51. Ervin, 53. zdrav, 55. don, 57. Ag, 58. hrast, 59. tenor, 60. gnoj, 61. briti, 62. namig, 63. Avosa, 64. igrati, 66. silak, 67. hrust, 68. nežne, 69. načet, 70. Grant, 72. as, 73. Anton, 74. cimet, 75. Tito.

NAVPIČNO: 1. Argentina, 2. rdim, 3. gen, 4. oč, 5. pome-talen, 6. udar, 7. kis, 8. Am, 9. kabriolet, 10. odr, 11. Lea, 12. ac, 13. melodien, 15. sub-stituirati, 16. podpredsednik, 17. hereditarnost, 19. dol, 20. koš, 21. bar, 23. bus, 24. kaj, 25. jen, 26. ton, 27. rov, 28. Nen, 30. roj, 32. kar, 34. sin, 37. histerien, 38. prevzemati, 39. nerodnost, 41. lih, 42. tve, 43. dim, 44. puč, 45. bon, 46. pav, 47. lug, 48. it, 49. kar, 50. lavina, 52. vsi, 54. rog, 56. oja, 58. hrana, 59. tatec, 60. grunt, 61. brč, 62. nič, 63. era, 65. ges, 66. San, 67. hrt, 69. no, 70. ge, 71. do.

NA DIVNJEM ZAPADU

(Nadaljevanje sledi)

